

PALENIE TYTONIU A ZDROWIE CZŁOWIEKA – pedagogizacja rodziców

Problem palenia papierosów nie jest zwyczajnym zjawiskiem. Papierosy są jedynym legalnie sprzedawanym produktem o działaniu rakotwórczym. Choroby takie jak zawały serca, nowotwory złośliwe spowodowane paleniem papierosów, to choroby, których można uniknąć. Wielu palących papierosy wpadło w pułapkę uzależnienia, z której bardzo trudno jest się wydostać. Każdy palacz, który chce długo i zdrowo żyć musi rzucić palenie. Największym nieszczęściem jest, gdy palaczem staje się dziecko. Dlaczego ludzie palą? Do czego to prowadzi? Na te pytania postaram się odpowiedzieć.

Historia palenia tytoniu

11 października 1492 roku Krzysztof Kolumb wylądował na nieznanym lądzie. W czasie swej podróży odwiedził domy Indian Arawaków i tam został poczęstowany wysuszonymi liśćmi tytoniowymi zwiniętymi w większe palmowe liście. W 1556 roku tytoń staje się znany we Francji a za trzy lata trafia do Hiszpanii. Tytoń uprawiany we Francji i Hiszpanii pochodził z nasion z Brazylii i Meksyku. Początkowo tytoń był palony w fajkach. Później bardziej popularne stało się palenie go w papierosach i cygarach. Pierwszym rodzajem papierosów był tytoń nabijany do wydrążonych lasek z trzciny lub kawałki liści tytoniowych zwijane w kukurydziane łuski lub inne „opakowania” z warzyw. Palenie tytoniu pod postacią papierosów stało się bardzo rozpowszechnione w XVIII wieku, a pierwsza fabryka papierosów została założona w Hawanie na Kubie w 1853 roku. Obecnie tytoń jest palony przez miliony ludzi na całym świecie pod różnymi postaciami. Najczęściej są to papierosy, cygara i fajki na tytoń.

Dlaczego palimy?

Istnieją dwie zasadnicze grupy przyczyn:

- Przyczyny psychosocjologiczne.

Palenie tytoniu postrzegane jest jako rodzaj czynności ułatwiającej nawiązanie kontaktu z innymi ludźmi, pomagająca przezwyciężać dystans wreszcie palenie papierosów to rozrywka towarzyska.

- Przyczyny farmakologiczne.

Tytoń w zależności od okoliczności, od predyspozycji osobniczych może działać w sposób stymulujący, bądź uspokajający. Zdaniem wielu palaczy papieros daje im poczucie relaksu i odprężenia.

Składniki dymu tytoniowego

Dym tytoniowy składa się prawie z 4000 związków chemicznych, z tego ponad 40 to substancje rakotwórcze. Tytoń ma wysoką temperaturę żarzenia dochodzącą do 900°C, co powoduje, że w procesie palenia papierosów przekształceniom chemicznym ulegają prawie wszystkie zawarte w nim składniki. Wszystkie są wprowadzane do najgłębszych zakamarków organizmu palacza, ale także do organizmu wszystkich, którzy przebywają w środowisku zanieczyszczonym dymem tytoniowym. Także płód w łonie matki, pali wraz z nią.

Oto przykłady niektórych substancji znajdujących się w dymie tytoniowym:

- aceton – rozpuszczalnik, składnik farb i lakierów,
- amoniak – składnik nawozów mineralnych,
- arsen – stosowany jako popularna trutka na szczury,
- benzopiren – związek o właściwościach rakotwórczych,
- butan – gaz używany do wyrobu benzyny,
- chlorek winylu – związek stosowany do produkcji plastiku. Ma właściwości rakotwórcze.
- ciała smołowate – są odpowiedzialne za powstawanie nowotworów złośliwych u człowieka.
- cyjanowodór – kwas pruski, trucizna.
- dibenzoakrydyna – posiada właściwości rakotwórcze,
- fenole – niszczą rzęski nabłonka wyściełającego oskrzela.
- formaldehyd – stosowany do konserwacji preparatów biologicznych,
- kadm – silnie trujący o właściwościach rakotwórczych,
- metanol – silnie trujący środek chemiczny,
- naftyloamina – używana w przemyśle drukarskim, posiada właściwości rakotwórcze,
- nikotyna – działa obkurczająco na ściany naczyń krwionośnych, zwiększa ciśnienie krwi, jest odpowiedzialna za nefizjologiczne przyspieszenie akcji serca oraz zaburzenia rytmu serca, a także wpływa negatywnie na gen p 53, który powstrzymuje niekontrolowany rozwój komórek, czyli rozwój nowotworów.

- polon – radioaktywny pierwiastek, posiada właściwości rakotwórcze,
- tlenek węgla (czad) w znaczny sposób utrudnia pracę serca i dotarcie tlenu do różnych części i narządów organizmu człowieka. Jest to związek będący bezpośrednią przyczyną śmierci podczas pożarów.
- toluidyna – posiada właściwości rakotwórcze,
- uretan – związek o właściwościach rakotwórczych.

Wchłanianie dymu tytoniowego zachodzi głównie w układzie oddechowym, a także w przewodzie pokarmowym jako rezultat połykania m.in. śliny. Składniki dymu przenika do krwioobiegu i są rozprowadzane po całym organizmie. Zły wpływ dymu tytoniowego obserwowany jest nie tylko w obrębie jamy ustnej czy płuc, ale także we wszystkich narządach, np. w pęcherzu moczowym, trzustce, narządach rodnych. Wykazano również zaburzenia funkcjonowania narządu wzroku, czy uszkodzenia formującego się płodu.

Co grozi palaczowi?

<p>Palaczowi grozi wiele chorób:</p> <p>1. Nowotwory złośliwe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rak płuc, • Rak wargi, języka, jamy ustnej, przełyku i krtani, • Rak pęcherza moczowego, • Rak nerki, • Rak trzustki 	<p>2. Układ sercowo- naczyniowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Choroba niedokrwienia serca, • Zawał serca, • Miażdżycy naczyń krwionośnych, • Nadciśnienie tętnicze 	<p>3. Układ oddechowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przewlekłe zapalenie oskrzeli • Gruźlica
<p>4. Układ nerwowy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udar mózgu 	<p>5. Układ pokarmowy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wrzody żołądka oraz dwunastnicy • Przepukliny jelitowe. 	<p>Poza tym człowiek palący ma tak zwana twarz nikotynową, zęby palacza, mniejszą potencję seksualną i płodność a także grozi mu katarakta.</p>

Tytoniowa twarz

Palenie tytoniu nie tylko naraża nas na utratę zdrowia, ale i pogarsza wygląd skóry. Wcześniej występują zmarszczki, opóźnia się gojenie ran, zaostża stan wielu schorzeń skóry jak na przykład trądzika oraz łuszczycy. Pierwsze zmiany na skórze palaczy zostały opisane już w 1856 roku. Dzisiaj dermatolodzy mówią o „tytoniowej twarzy” – łatwej do rozpoznania na pierwszy rzut oka.

Palenie wzmacnia również niekorzystne działanie na skórę promieni słonecznych, bo zwiększa się wytwarzanie wolnych rodników i suchość skóry.

Palenie tytoniu w Polsce

Palenie tytoniu w Polsce jest olbrzymim problemem społecznym. Jest to najważniejsza przyczyna przedwczesnej umieralności w naszym kraju. Każdego roku 100 tys. zgonów w Polsce ma bezpośredni związek z negatywnymi skutkami palenia tytoniu.

W Polsce codziennie 500 nieletnich dziewcząt i chłopców zaczyna palić papierosy. Szacuje się, że dzieci w Polsce wypalają rocznie około 3-4 mld sztuk papierosów.

Co 10 sekund na świecie ktoś umiera na chorobę wywołaną paleniem tytoniu.

Negatywne skutki palenia nie dotyczą jedynie osób palących, ale także tych, którzy z nimi przebywają, często dzieci. Dzieci zmuszane do wdychania dymu tytoniowego częściej zapadają na choroby infekcyjne układu oddechowego. Palenie tytoniu przez rodziców zwiększa ryzyko wystąpienia astmy oskrzelowej u dziecka, a także przewlekłego zapalenia ucha środkowego, które jest główną przyczyną głuchoty w wieku dziecięcym. Istnieją także dowody na związek palenia tytoniu z innymi poważnymi chorobami np. białaczkami. 40% nałogowych palaczy umrze przed 65 rokiem życia, a wśród niepalących tylko 15%.

Literatura:

1. Zatoński W.: Jak rzucić palenie? Fundacja „Promocja Zdrowia”, W-wa 1999.
2. Zatoński W.: Czy w demokracji żyje się zdrowiej? Fundacja „Promocja Zdrowia”, W-wa 1997
3. Świat Wiedzy